ברטנורא על מסכת נזיר

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **כל כנויי נזירות.** דבר שאינו עיקרו של שם מקרי כינוי. כמו המכנה שם לחברו (ב״מ נח:):

האומר אהא. לאו כינוי הוא, אלא יד מקרי, כמו בית יד שהכלי נאחז בו כך הנדר נתפס בלשון זה. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, כל כינויי נזירות כנזירות וכל ידות נזירות כנזירות, אלו הן ידות נזירות האומר אהא, אהא נוה. ואלו הן כנויי נזירות נזיק נזיח פזיח:

האומר אהא. שראה נזיר עובר לפניו ואמר אהא, אע״פ שלא אמר אהא כזה, אם נתכוין להיות נזיר כמותו הרי זה נזיר, ואע״פ שלא הוציא בפיו כזה:

אהא נוה. שהיה תופס בשערו ואמר אהא נוה, משמע אהיה נאה בגדול שער זה. ואם נתכוין לשם כך הרי זה נזיר ואע״פ שלא פירש, שאלו וכיוצא בהם ידות לנזירות הם והוו כנזירות:

נזיק נזיח פזיח. לשונות של גוים הם שקורין כך לנזיר, ולשונם קרוב ללשון של ישראל. ומקרו כנויי נזירות:

הריני כזה. ורומז לנזיר שכנגדו:

הריני מסלסל הריני מכלכל הרי עלי לשלח פרע. וכלהו דוקא כשתופס בשערו ודעתו לנזירות:

מסלסל. מחליק בשער:

מכלכל. מגדל שער. ודוגמתו, משתכלכל העטרה [נדה נב:], משיגדל שער הערוה:

הרי עלי צפרים. שתי תורים או שני בני יונה, והם קרבן נזיר שנטמא. וכגון שנזיר עובר לפניו:

רבי מאיר אומר נזיר. הואיל ונזיר עובר לפניו וצפרים קרבן נזיר שנטמא הם, מוכיחין הדברים דהרי עלי צפרים לנזירות קאמר:

וחכמים אומרים אינו נזיר. והלכה כחכמים, שאינו נזיר אבל מביא צפרים לשלם נדרו:

ב **הריני נזיר מן החרצנים ומן הזגים וכו׳** אם הזכיר אחד מכל אלו, הרי זה נזיר כאילו אמר הריני נזיר סתם. ומשום דבעי למתנא סיפא דנזיר עולם ונזיר שמשון אין כל דקדוקי נזירות עליהם, תנא הכא כל דקדוקי נזירות עליו:

מה בין נזיר עולם וכו׳ מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ואם נדר להיות נזיר עולם הרי זה נזיר עולם. ומה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער מי״ב חדש לי״ב חדש דילפינן מאבשלוס שהיה נזיר עולם וכתיב ביה (שמואל ב י״ד:כ״ו) ויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו וכתיב התם (ויקרא כ״ה:כ״ט) ימים תהיה גאולתו:

ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה. ואפילו לכתחלה מותר ליטמא דשמשון היה מטמא למתים והכי גמירי לה והאי דקתני אם נטמא דמשמע דיעבד אין לכתחלה לא משום דתנא רישא גבי נזיר עולם ואם נטמא תנא סיפא נמי גבי נזיר שמשון ואם נטמא:

ג **סתם נזירות שלשים יום.** דכתיב (במדבר ו׳:ה׳) קדוש יהיה. יהי״ה בגימטריא שלשים מכאן סמכו לומר שאין נזירות פחות מל׳ יום:

הריני נזיר אחת גדולה. בין שאמר הריני נזיר נזירות אחת גדולה, בין שאמר הריני נזיר אחת קטנה, ובין שאמר הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם. נוהג נזירות שלשים יום. ומכאן ועד סוף העולם דקאמר הכי משמע ארוכה עלי זאת הנזירות כאילו היא מכאן ועד סוף העולם: ה״ג הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה הרי זה נזיר שתים. וה״פ אמר הריני נזיר ויום אחד כיון שאמר הריני נזיר קבל עליו נזירות אחת וכי אמר תו ויום אחד הרי יש כאן נזירות אחרת, דאין נזירות פחות משלשים יום. וכן נמי כי אמר הריני נזיר ושעה אחת והריני נזיר אחת ומחצה, יש כאן שתי נזירות שא״א להיות נזיר שעה אחת או מחצה נזירות שלא יהיה נזיר ל׳ יום ומש״ה הרי זה נזיר שתים ומגלח לסוף ל׳ ונוהג נזירות אחרת: הריני נזיר ל׳ יום ושעה אחת, הרי זה נזיר ל׳ ואחד יום שאין נזירות לשעות. שנאמר (שם) ימי נזרו, והרי הוא כאילו אמר ל׳ ואחד יום ז׳. ולא אמרינן דשעה אחת דאמר הויא נזירות בפני עצמה, הואיל ויש לצרפה עם מנין שלשים שהזכיר תחלה:

ד **הריני נזיר כשער ראשי וכעפר הארץ וכו׳ ה״ז נזיר עולם.** ולא נזיר עולם ממש, דאילו נזיר עולם מגלח אחד לשנים עשר חודש וזה מגלח א׳ לל׳ יום. הואיל ותלה נזירותו בדברים חלוקים, הוי כאילו נדר במנין נזיריותיו כמנין שער ראשו ועפר הארץ, משא״כ בנזיר עולם שלא חלק נזיריות שלו אלא נעשה הכל נזירות אחת:

רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום. דכיון דאמר הריני נזיר, הכל נזירות אחת היא ואינו מגלח אלא לשנים עשר חדש כנזיר עולם. ואיזהו מגלח לשלשים יום, האומר הרי עלי נזירות כשער ראשי, דאז מוכיח דנזיריות מופסקות קבל עליו כמנין שער ראשו. ואין הלכה כרבי:

ה **אם אמר אחת גדולה נדרתי.** נזירות אחת קבלתי ונראית לי גדולה כמלא הבית, נזיר ל׳ יום:

ואם אמר סתם נדרתי. ולא היה בלבי אלא כמו שידונו חכמים לשוני, הרי זה נזיר כל ימיו ומגלח כל י״ב חדש:

ו **הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני.** והחזיק בדרך כדי ללכת לאותו מקום. אבל אם לא החזיק ללכת לאותו מקום, נעשה כאומר מכאן ועד סוף העולם והוי נזיר ל׳ יום, בין שהיה המקום קרוב בין שהיה רחוק ואפילו מהלך כמה שנים, שלא נתכוין אלא לנזירות אחת גדולה:

ז **מונה נזירות כמנין ימות השנה.** שס״ה נזירות כמנין ימות החמה:

אמר רבי יהודה מעשה היה כיון שהשלים מת. ר׳ יהודה שמעיה לרבי דאפליג אתנא קמא ואמר שהאומר הריני נזיר כמנין ימות החמה הוי נזיר עולם. והביא מעשה להוכיח שאינו נזיר עולם, דמעשה היה וכיון שהשלים מת, ובנזיר עולם לא שייך השלמה, אלא ודאי מונה נזיריות. וכן הלכה:

פרק ב

א הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב״ש אומרים נזיר: דסבירא להו לב״ש אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכי אמר הריני נזיר אדעתא דליהוי נזיר קאמר, וכי הדר אמר מן הגרוגרות ומן הדבילה, מיהדר הוא דבעי הדר ביה, ואפילו בתוך כדי דבור לא מצי הדר ביה, דסבירא להו הקדש בטעות שמיה הקדש ולא שייך ביה שאלה ולא חזרה, והוא הדין בנזיר דכתיב ביה (במדבר ו׳) קדוש יהיה, הלכך הוי נזיר. וב״ה סברי הואיל ולא נדר כדרך הנודרים לא הוי נזיר, שאין נזירות מן הגרוגרות ומן הדבילה: אמר רבי יהודה אף כשאמרו בית שמאי לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן. דלא נחלקו בית שמאי ובית הלל לענין נזירות דלא הוי נזיר. לא נחלקו אלא באומר בלבי היה שיהיו הגרוגרות עלי קרבן. ב״ש סברי דהוי נדור מן הגרוגרות, וב״ה סברי דלא הוי נדור:

ב **אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני.** מי שהיתה פרתו רבוצה ואינה רוצה לעמוד, ואמר, פרה זו סבורה שלא תעמוד ואומרת בלבה הריני נזירה אם עומדת אני, ואני אומר הריני נזיר ממנה אם לא תעמוד. וכן דלת נעולה שאינה יכולה להפתח, ואמר, סבורה דלת זו שלא אפתחנה ואומרת הריני נזירה אם נפתחת אני, ואני אומר הריני נזיר ממנה אם לא תפתח. ואח״כ עמדה פרה זו מאליה או שהעמידוה אחרים ולא העמידה הוא, וכן הדלת נפתחה מאליה או בא אחר ופתחה ולא פתחה הוא:

בית שמאי אומרים הרי זה נזיר. דאזלי לטעמייהו דאמרי בנודר מן הגרוגרות ומן הדבילה שהוא נזיר אע״פ שאין נזירות מן הגרוגרות ומן הדבילה, הכי נמי אף ע״פ שאין נזירות מן הבהמה ומן הדלת הרי זה נזיר. ואע״פ שעמדה הבהמה ונפתחה הדלת לא היתה דעתו אלא שיעמידנה או יפתחנה הוא בעצמו:

וב״ה אומרים. לדבריהם דב״ש. לדידן אפילו אם לא עמדה כלל לא הוי נזיר, מפני שנדר שלא כדרך הנודרים, שאין נזירות מן הבהמה ומן הדלת, אלא לדידכו דאמריתו שאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכי אמר הריני נזיר אדעתא דלהוי נזיר קאמר, אודו לן מיהת היכא דעמדה מאיליה או אחרים העמידוה דלא הוי נזיר, שהרי הוא לא אמר אלא אם לא תעמוד והרי עמדה:

א״ר יהודה וכו׳ לא נחלקו ב״ש על ב״ה לענין נזירות דלא הוי נזיר. לא נחלקו אלא באומר בלבי היה שתהיה בהמה זו קרבן בשעה שאמרתי שאהיה נזיר ממנה אם לא תעמוד. דב״ש סברי הואיל ולא העמידה הוא הויא קרבן, וב״ה סברי הואיל ועמדה אינה קרבן:

ג **מעשה באשה אחת וכו׳** מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, אם היה שכור ואמר הריני נזיר ממנו, אינו נזיר, שלא היה דעתו אלא לאסור אותו הכוס עליו בלבד, וכי היכי דלא לייתי ליה כוס אחרינא אמר הריני נזיר. ומעשה נמי באשה אחת שכורה וכו׳:

ד **הרי זה נזיר ואסור בכולם.** ובהא כ״ע מודו, מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל:

אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה אסור. דיין ותגלחת וטומאה האסורים בנזיר, הנוזר מאחד מהן נזיר בכולן:

ורבי שמעון מתיר. דסבר אינו נזיר עד שיזור בכולן:

או מפני שאני קובר מתים הרי זה מותר. דהוי נדרי אונסים, והוא אחד מארבעה נדרים שהתירו חכמים:

ורבי שמעון אוסר. דסבר ארבעה נדרים שהתירו חכמים צריכים שאלה לחכם. ואין הלכה כר״ש בהני תרי בבי דמתניתין:

ה **הריני נזיר ועלי לגלח נזיר.** קיבל עליו נזירות, ועוד קיבל עליו להביא קרבנות על נזיר אחר, ובא חבירו גם הוא ואמר כן:

אם היו פקחים. כל אחד פוטר את חבירו בקרבנותיו, ואע״פ שבשעה שנדר הראשון לגלח נזיר אכתי לא הוי השני נזיר:

ו **[זה מגלח נזיר שלם] וזה מגלח נזיר שלם דברי ר״מ.** ר״מ לטעמיה דסבר תפוס לשון ראשון, וכי אמר הרי עלי לגלח, תגלחת שלימה קאמר, וכי הדר קאמר חצי נזיר, לאו כל כמיניה למיהדר ביה אפילו תוך כדי דבור. ורבנן סברי נדר ופתחו עמו הוא, והוי כאומר חצי קרבנות של נזיר עלי, שאינו חייב אלא חצי קרבנות של נזיר. והלכה כחכמים:

ז **ונולד לו בן הרי זה נזיר.** דבלשון בני אדם לא מיקרי בן אלא זכר, ולא נקבה ולא טומטום ואנדרוגינוס. וולד מקרי אפילו נקבה וטומטום ואנדרוגינוס:

ח **הפילה אשתו.** ולא ידע אי בר קיימא הוא אי נפל הוא:

אינו נזיר. ומתניתין ר׳ יהודה היא דאמר לא מחית איניש נפשיה אספיקא, וכי אמר כשיהיה לי ולד, על ולד ודאי קאמר:

רבי שמעון אומר יאמר אם היה בן קיימא וכו׳ ר׳ שמעון סבר ספק נזירות להחמיר, הלכך צריך להיות נזיר מספק, ומתנה ואומר אם בן קיימא הוא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה, ומגלח ומביא קרבנותיו לסוף שלשים יום. ובלא תנאי לא היה יכול להביא קרבן מספק. ואין הלכה כר״ש:

חזרה וילדה הרי זה נזיר. שהרי לא נהג נזירות מחמת הנפל, ועכשיו שילדה ולד של קיימא חלה נזירות. ולדברי ר״ש צריך לחזור ולהתנות, דשמא הראשון היה ולד של קיימא:

ט **הריני נזיר ונזיר לכשיהיה לי בן.** מי שקבל עליו נזירות סתם, ועוד קבל עליו נזירות אחרת כשיהיה לו בן:

משלים את שלו. תחלה, ומגלח ומביא קרבן, ואח״כ מונה את של בנו:

הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר. שקיבל עליו תחלה נזירות בנו:

והתחיל מונה את שלו ואח״כ נולד לו בן. קודם שישלמו שלשים יום:

מניח את שלו ומונה את של בנו. דכיון שקיבל עליו נזירות בנו תחלה, מיד כשנולד לו בן צריך להניח את שלו ולמנות של בנו ואח״כ משלים את שלו:

י **עד שבעים לא הפסיד כלום.** שכשהוא מפסיק נזירותו ומונה נזירות בנו ומגלח וחוזר ומשלים את שלו לתשלום נזירותו מן השבעים שמנה כבר עד המאה שנדר, הם ל׳ יום, נמצא בין תגלחת של נזירות בנו לתגלחת של תשלום נזירותו ל׳ יום ואינו מפסיד כלום. אבל אם מנה יותר משבעים יום קודם שהתחיל בנזירות בנו ובא להפסיק נזירותו כדי להתחיל נזירות בנו, כשיגלח על נזירות בנו ובא להשלים נזירותו עד מאה יום שנדר נמצאו פחות משלשים יום בין תגלחת של נזירות בנו לתגלחת של נזירותו, ואי אפשר להיות בין תגלחת לתגלחת פחות מל׳ יום, ונמצא מפסיד כל אותן הימים שמנה יותר מע׳:

פרק ג

א **מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד.** דסתם נזירות שלשים יום:

ואם גלח יום שלשים יצא. דמקצת היום ככולו:

הריני נזיר שלשים יום אם גלח יום ל׳ לא יצא. דהואיל ופירש שלשים יום שלמים קאמר:

ב **ואם גלח יום ששים חסר א׳ יצא.** שיום ל׳ של נזירות ראשונה עולה לכאן ולכאן, וכיון שיום ל׳ של הראשונה נמנה גם מן הנזירות השניה נמצאו שלשים יום של נזירות שניה כלים בששים חסר א׳:

ג **נטמא יום שלשים סתר את הכל.** שהרי נטמא בתוך ימי הנזירות. ולא אמרינן דיום ל׳ עולה לכאן ולכאן דמקצת היום ככולו אלא כשגלח והביא קרבנותיו בו ביום:

ר״א אומר אינו סותר אלא שבעה. דסבירא ליה אמרינן מקצת היום ככולו וכאילו נטמא לאחר מלאת, וטומאה דלאחר מלאת לר״א אינה סותרת אלא שבעה:

הריני נזיר שלשים יום נטמא יום ל׳ סתר את הכל. בין לר״א בין לרבנן. דכיון דאמר הריני נזיר שלשים יום, הכל מודים דל׳ יום שלמים בעינן, ולא אמרינן בהא מקצת היום ככולו. ור״א דסבירא ליה שהנטמא ביום מלאת ממש סותר שלשים בלבד ואינו סותר הכל, יליף לה מקרא דכתיב (במדבר ו׳:י״ג) וזאת תורת הנזיר ביום מלאת, נטמא ביום מלאת תן לו תורת הנזיר, כלומר סתם נזירות שלשים יום, הכא שאמר הריני נזיר ל׳ יום ונטמא ביום ל׳ שהוא יום מלאת, לכי סתר כל השלשים, סתר את הכל ורבנן נמי דפליגי עליה דר״א ואמרי שהנטמא ביום מלאת סותר את הכל ואפילו מנה כמה ימים,

הכא כי אמר הריני נזיר ל׳ יום ונטמא ביום מלאת לכי נמי סתר ל׳ סתר את הכל, הלכך בין לר״א בין לרבנן סתר את הכל. ובכל הא דאפליגו ר״א וחכמים הלכה כחכמים:

ד **הריני נזיר מאה יום נטמא יום מאה סתר את הכל.** רבנן לטעמייהו דאמרי נטמא יום מלאת כאילו נטמא בתוך זמנו וסותר את הכל:

ר״א אומר לא סתר אלא ל׳ דסבירא ליה נטמא ביום מלאת אינו סותר אלא שלשים:

נטמא יום מאה ואחד. לרבנן סותר שלשים, דגזרו יום מאה ואחד שהוא יום תגלחת אטו יום מאה. ומ״מ לא החמירו עליו לעשותו כיום מאה שהוא יום מלאת שהוא סותר הכל, וגזרו שיסתור סתם נזירות שהוא שלשים יום בלבד:

ור״א אומר אינו סותר אלא שבעה. ואזדא לטעמיה דאפילו ביום שלשים לא גזר באומר הריני נזיר סתם:

ה **ואינו מביא קרבן טומאה.** דכי כתיב קרבן טומאה, בנזיר טהור שנטמא הוא דכתיב. ומ״מ אם התרו בו חייב מלקות:

יצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה. הא מתניתין מפרשא בגמרא הכי, יצא מבית הקברות והזה שלישי ושביעי וטבל וטהר מטומאתו והתחיל למנות ימי נזירותו, אע״פ שחזר ונכנס אח״כ לבית הקברות, עולין לו מן המנין אלו הימים שמנה אחר שטהר, הואיל והפסיקה טהרה בין הימים הראשונים שנזר והוא בבית הקברות ובין אלו הימים האחרונים. ואע״פ שחזר ונכנס לבית הקברות, טומאת בית הקברות אינה סותרת מנין הימים שנמנו בטהרה, שאין סותר בנזיר אלא י״ב טומאות האמורות בו. והאי דקאמר תו ומביא קרבן טומאה, ה״ק אם נטמא שוב באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח, מביא קרבן טומאה וסותר:

רבי אליעזר אומר לא בו ביום. כלומר אם בו ביום שטבל וטהר בו ביום נטמא באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח, אינו סותר אותו היום, דכתיב והימים הראשונים יפלו, אין הטומאה סותרת עד שיהיו לו ב׳ ימים של נזירות מנויין. וה״ה בנזיר בעלמא שנטמא ביום ראשון של מנין נזירותו, שאין הטומאה סותרת אותו היום, אלא משלים עליו מנין ימי נזירותו. והלכה כרבי אליעזר:

ו **והשלים את נזירותו ואח״כ בא לארץ.** שאין נזירות נוהגת אלא בארץ, משום טומאת ארץ העמים. ומי שנדר נזירות בחוצה לארץ מחייבין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נוהג שם נזירותו:

נזיר בתחלה. צריך לנהוג בארץ ישראל כמנין הימים שנדר בנזירות, והימים שנהג בנזירות בחוצה לארץ כאילו לא נהג בהם נזירות כלל:

אמר רבי יהודה לא היתה נזירה אלא ארבע עשרה שנה. רבי יהודה סבירא ליה כר״א דאמר לעיל בפרקין הנטמא ביום מלאת אינו סותר אלא שלשים יום, ומשום הכי קאמר דהילני המלכה שנטמאה בסוף ארבע עשרה שנה שהיה ביום מלאת לא סתרה הכל ולא הוצרכה למנות עוד שבע שנים אחרות אלא ל׳ יום בלבד. ולפי שלא היתה שנה שלימה לא מנאה בחשבון והרי הוא כאילו אמר לא היתה נזירה אלא י״ד שנה ושלשים יום:

ז **אלו מעידים שנדר שתים.** שתי נזיריות:

ואלו מעידים שנדר חמש. באותה שעה שאתם אומרים שנדר שתים, אנו מעידים שנדר חמש נזירות. והוא אומר שלא נדר כלל:

בית שמאי אומרים נחלקה העדות. הואיל ומכחישות זו את זו נתבטלו דבריהם ואין כאן עדות כלל:

ובית הלל אומרים יש בבלל חמש שתים. ויהא נזיר שתים:

פרק ד

א **מי שאמר הריני נזיר.** כולם נזירים. והוא שהתפיס כל אחד מהן בתוך דברי חבירו בכדי שאלת שלום תלמיד לרב, שהוא כדי שיאמר שלום עליך רבי:

פי כפיו כו׳ והוא שיאמר פי כפיו מיין ושערי כשערו מלהגזז:

ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר. שכבר קיים נדרה כשאמר ואני. ואם אשה נדרה בנזיר ושמע אחר ואמר ואני, ואח״כ הפר לה בעלה. אינו מופר לזה שאמר ואני, שאין הבעל עוקר הנדר מעיקרו כמו החכם:

ב **הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה.** ודוקא כי אמר לה בלשון שאלה, כלומר ואת מה תאמרי תיהוי נזירה כמוני אם לאו, אז יכול להפר. אבל אם אמר הריני נזיר ואת, בניחותא, וענתה אמן, אינו יכול להפר שהרי קיים לה:

ג **והיתה שותה יין ומיטמאה למתים.** ואחר כך הפר לה בעלה:

הרי זו סופגת את הארבעים. על שעברה קודם הפרה:

תספוג מכת מרדות. מדברי סופרים. ומכות מרדות האמורה. בכל מקום, כפי מראה עיני הדיין וכפי צורך השעה. ודוקא בעבירה שכבר נעשתה, אבל גבי מצות עשה כגון עשה סוכה ואינו עושה, טול לולב ואינו נוטל, מכין אותו עד שיעשה או עד שתצא נפשו:

ד **ואם שלה.** כגון שנתן לה אחר במתנה ע״מ שאין לבעלה רשות בהן. דנכסי מלוג ונכסי צאן ברזל כולן משועבדים לבעלה:

חטאת תמות. ממתינין לה עד שתמות:

ונאכלין ליום אחד. כשלמי נזיר שאין נאכלים אלא ליום ולילה:

ואין טעונין לחם. שכל שלמי נזיר טעונים לחם, וזו הואיל והפר לה בעלה אין שלמים הללו טעונין לחם:

היו לה מעות סתומים. שהפרישתן סתם לקרבנות נזיר, ולא פירשה אלו הם לחטאת ואלו הם לעולה ואלו הם לשלמים:

יפלו לנדבה. לתיבות שבמקדש שמשליכים בהם שאר מעות נדבה וקונים מהן קרבנות שכולן עולות:

לא נהנין ולא מועלין. לכתחילה אסור ליהנות בהן, ואם נהנה אינו חייב להביא קרבן מעילה האמור בכל מי שנהנה מן ההקדש:

ה **נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר.** דלאחר שנזרק הדם היא יכולה לשתות יין וליטמא למתים, ואין כאן יותר נדר של ענוי נפש: רבי עקיבא אומר אפילו נשחטה עליה אחת מכל הבהמות אינו יכול להפר. משום הפסד קדשים:

תגלחת טומאה יפר. שצריכים לחזור ולמנות נזירות טהרה, ויכול לומר אי אפשי באשה מנוולת, כלומר מעונה ומנועה משתיית יין:

אף בתגלחת הטהרה יפר. כדי שלא תצטרך להתנוול בגילוח, דגילוח באשה ניוול הוא. ותנא קמא סבר אין הגלוח ניוול שהרי יכולה לעשות פאה נכרית. ואין הלכה לא כרבי עקיבא ולא כרבי:

ו **האיש מדיר את בנו בנזיר.** כשהוא קטן עד שיביא ב׳ שערות אחר שיהיה בן י״ג שנה ויום אחד, וכל דין נזירות עליו ואביו מביא קרבנותיו, ואם נטמא מביא קרבן טומאה. והאי מדירו, שאומר לו תהא נזיר או הרי בני פלוני נזיר, והוא שלא ימחה לא הבן ולא הקרובים. ודבר זה הלכה מפי הקבלה:

כיצד גלח או שגלחוהו קרובים. כיצד יעשה האב בקרבנות בזמן שגלח הבן ולא קבל הנזירות או שגלחוהו קרובים, או מיחה או שמיחוהו קרובים דבטל הנזירות. ודוקא כשמיחה הוא או מיחו הקרובים מיד. אבל אם התחיל לנהוג נזירות או שקיבל עליו הנזירות, תו לא מצי למחי לא הוא ולא קרובים:

ז **האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה.** ואפילו היא בת יורשת. ודבר זה הלכה מפי הקבלה:

אמר רבי יוסי הרי אלו יפלו לנדבה וכו׳ ואין הלכה כרבי יוסי. אלא בין שמת אביו ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא, בין שהיו הוא ואביו נזירים ומת אביו, מגלח על נזירות אביו. ואם היו בנים רבים וקדם אחד מהן וגילח על נזירות אביו, זכה:

פרק ה

א **בית שמאי אומרים הקדש טעות הקדש.** דילפינן מתמורה דהוי אפילו בטעות, דכתיב (ויקרא כ״ז:י׳) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, ודרשינן יהיה לרבות שוגג כמזיד:

ובית הלל אומרים אינו הקדש. דלא גמרינן תחלת הקדש דבר שאינו בא מכח הקדש, מתמורה שהוא סוף הקדש שבא מכח דבר אחר שהיה הקדש:

ב **דינר זהב.** רישא אשמועינן במידי דקדוש קדושת הגוף, והכא אשמועינן במידי דקדוש קדושת דמים:

ג **מי שנדר בנזיר.** בלשון שהיה דומה לו שלא היה נזיר:

ונשאל לחכם ואסרו. ואמר לו שיש בלשון זה לשון נזירות, והוא לא נזהר מלשתות יין:

מונה משעה שנדר. ולא קנסינן ליה על שעבר ושתה יין, אע״ג דמספק איסור היה לו לפרוש עד שישאל לחכם:

נשאל לחכם והתירו. שאמר לו שאין בלשון זה לשון נזירות:

תצא ותרעה בעדר. דהפרשה בטעות הואי ותצא לחולין. ובהא מודו ב״ש, דכיון דאינו נזיר, כי קאמר לקרבנות נזירותו, ולא מידי קאמר, כאדם שאינו חייב חטאת ואמר הרי זו לחטאתי:

אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות. ומאי שנא מריש פרקין דאמריתו הקדש בטעות הוי הקדש:

אמרו להם בית שמאי. לא חשו להשיבם עיקר טעמם, אלא לדבריהם קאמרי להו מתשיעי ואחד עשר דקדשו בטעות דמרבינן ליה מן וכל מעשר בקר

וצאן (ויקרא כ״ז:ל״ב):

אמרו להם ב״ה לא השבט קידשו. בתמיה. כלומר גזרת הכתוב היא דתשיעי ואחד עשר הסמוכים לעשירי השבט מקדשן אם קרא להם עשירי, ולא ילפינן מיניה בעלמא דהקדש בטעות הוי הקדש, דאילו הוי טעמא משום הקדש בטעות א״כ אפילו שמיני ושנים עשר נמי, אלא הכתוב שקדש עשירי כו׳, וגזירת הכתוב היא ולא ילפינן מינה:

ד **מי שנדר בנזיר.** ובשעה שנדר היו לו בהמות ואדעתא דהכי נדר שיקריב קרבנותיו מאותם בהמות. והלך ומצאן שנגנבו ומחמת זה מתחרט על שנדר בנזיר:

אם עד שלא נגנבו בהמותיו נדר הרי זה נזיר. ולא יתיר לו החכם בפתח זה, דנולד הוי ואין פותחין בנולד:

ואם לאחר שנגנבו נדר. ואמר אילו הייתי יודע שנגנבו לא הייתי נודר, הרי זה פתח ויתירנו החכם: וזו טעות טעה נחום המדי שכשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בהמ״ק חרב. והם נדרו קודם שחרב הבית, והתיר להן, ואמרו לו חכמים דנולד הוא ואין פותחין בנולד. והלכה כחכמים:

ה **הריני נזיר שזה איש פלוני.** אם זה ההולך לנגדי הוא איש פלוני הריני נזיר, והשני אומר אם אין זה איש פלוני הריני נזיר:

כולם נזירים. ואפילו אותם שלא נתקיימו דבריהם. דכי היכי דהקדש בטעות הוי הקדש, הכי נמי נזירות בטעות הויא נזירות:

ר״ט אומר אין אחד מהם נזיר. דסבר ר״ט אין נזירות אלא להפלאה, כלומר שיהא ברור וידוע לו בשעת נדרו שיהא נזיר, וכל הני לא היה ידוע לו בשעת נדרו שיהיה כדבריו. ואין הלכה כר״ט:

ו **הרתיע לאחוריו.** זה שבא כנגדן חזר לאחוריו ולא נודע מי הוא:

אינו נזיר. אין אחד מהם נזיר, דלא מחית אינש נפשיה אספיקא ודעתו היה בשעת הנדר שאם לא יבא הדבר לידי בירור שלא יהיה בדבריו כלום:

ר׳ שמעון אומר כו׳ רבי שמעון לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר. ומה תקנתן שהרי אי אפשר להביא קרבן מספק, אלא צריכים להתנות כל אחד ולומר אם אינו כדבריו שיהא נזיר נדבה. ואין הלכה כרבי שמעון:

ז **ראה את הכוי.** ששה בני אדם שראו את הכוי, ואמר אחד מהן הריני נזיר אם זה חיה, ואמר השני הריני נזיר אם אינו חיה, ואמר השלישי הריני נזיר אם הוא בהמה, ואמר הרביעי הריני נזיר אם אינו בהמה, ואמר החמישי הריני נזיר אם הוא חיה ובהמה, ואמר הששי הריני נזיר אם אינו לא חיה ולא בהמה, ואתו ג׳ אחריני מעלמא ואמר חד מינייהו לאילו הששה הריני נזיר אם אחד מכם נזיר, ואמר השני הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר, ואמר השלישי הריני נזיר אם כולכם נזירים, כולן נזירים. הששה הראשונים והשלשה האחרונים. לב״ש הוו נזירים ודאי, דנזירות בטעות הוי נזירות, ובין אותו שנתקיימו דבריו ובין אותו שלא נתקיימו דבריו הוי נזיר. ולבית הלל הוי נזירות ספק, מפני שהכוי ספק בהמה ספק חיה ספק בריה בפני עצמה:

פרק ו

א **שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה.** דכתיב (במדבר ו׳:ו׳) על כל נפשות מת לא יבא:

התגלחת. דכתיב (שם) תער לא יעבור על ראשו:

והיוצא מן הגפן. דכתיב (שם) וענבים לחים ויבשים לא יאכל:

כל היוצא מן הגפן. כגון ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגים מצטרפין לכזית ללקות עליהן:

ואינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. וה״ה לשיעור שתיה בכזית. דכיון דכתיב וענבים לחים ויבשים לא יאכל, גמרינן מינה מה אכילה בכזית אף שתיה בכזית:

משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. אבל משנה ראשונה איפכא שמעינן לה, דגמרינן אכילה משתייה, ושיעור שתייה בנזיר רביעית, דגמרינן שכר שכר ממקדש, ומה שיעור איסור שתייה ברביעית, אף שיעור איסור אכילה ברביעית:

אפילו שרה פתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב. דס״ל לר׳ עקיבא שיעור איסורי נזיר בין באכילה בין בשתיה בכזית, והיתר מצטרך לאיסור להשלים לכשיעור. ואין הלכה כר״ע:

ב **עד שיאכל שני חרצנים וזגן.** דכתיב (במדבר ו׳:ד׳) מחרצנים ועד זג, ומיעוט חרצנים שנים ויש להם זג אחד. ואין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אלא האוכל מן החרצן והזג אינו לוקה עד שיאכל מהן כזית:

רבי יוסי אומר שלא תטעה. רבי יוסי היה נותן סימן שלא תטעה:

זוג של בהמה. שהחיצון קרוי זוג:

ג **סתם נזירות שלשים יום.** אע״ג דתני לה לעיל, משום דבעי למיתני סיפא גילח או שגלחוהו ליסטים סותר שלשים יום, הדר תנא ליה הכא:

סותר שלשים יום. כלומר סותר עד שיהיה לו גידול שער של שלשים יום כשהוא מגלח תגלחת של מצוה:

או שספסף כל שהוא. שעקר והשיר אפילו שער אחד, חייב, דכתיב (במדבר ו׳:ה׳) תער לא יעבור, לרבות כל המעבירין:

חופף. מחכך בידו:

ומפספס. בצפרניו או בכלי, ובלבד שלא יתכוין להשיר, דדבר שאין מתכוין מותר:

אבל לא סורק. במסרק דהוי פסיק רישיה ואסור. אע״ג דהמשיר אפילו שער א׳ לוקה, מ״מ אינו סותר ל׳ יום עד שיגלח רוב שערו בתער או במספרים בצד עיקרו של שער:

לא יחוף באדמה. מין ממיני אדמה שהיא משרת השער דהא נמי הוי פסיק רישיה. והלכה כרבי ישמעאל:

ד **נזיר שהיה שותה יין כל היום.** ולא התרו בו אלא אחת:

אל תשתה אל תשתה. שהתרו בו בין שתייה לשתייה:

ה **שהטומאה והתגלחת סותרים.** דכתיב בטומאה (שם), והימים הראשונים יפלו. ותגלחת סותרת שלשים דבעינן גדל פרע שער ראשו (שם) ואין גידול פרע פחות מל׳ יום:

שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו. כגון לשתות יין מצוה, דאמרינן מיין ושכר יזיר (שם) לאסור יין מצוה כיין הרשות:

טומאה ותגלחת הותרו מכללן. טומאה, למת מצוה, דכתיב (במדבר ו׳) לאביו ולאמו לא יטמא, לאביו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה. ותגלחת, לנזיר מצורע, דאתי עשה דוגלח את כל שערו (ויקרא י״ד) ודחי את לא תעשה דתער לא יעבור על ראשו (במדבר ו׳):

ו **מגלח בשביעי ומביא קרבן בשמיני.** כדכתיב (שם) וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו. וביום השמיני יביא שתי תורים וגו׳ וכבש לאשם:

מה בין זה למצורע. דכתיב בפרשת מצורע בתגלחת שניה (ויקרא י״ד:ט׳) והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וכו׳. וביום השמיני יקח וכו׳. וקיי״ל במצורע דאם גלח בשמיני מביא קרבן בתשיעי:

אמר לו שזה טהרתו תלויה בימיו. נזיר טהרתו תלויה בהזאת שלישי ושביעי וטבילה, הלכך כיון שטהר בשביעי אע״פ שלא גלח עד יום השמיני, מביא קרבנותיו בו ביום:

אבל מצורע טהרתו תלויה בתגלחתו. כדכתיב (שם) ביום השביעי יגלח את כל שערו והדר כתיב ורחץ את בשרו במים, ואם טבל עד שלא גלח לא עלתה לו טבילה, הלכך אם גלח בח׳ אכתי צריך טבילה והערב שמש, הלכך אינו יכול להביא קרבנותיו עד תשיעי. והלכה כר״ע:

ז **שחט את השלמים ומגלח עליהם.** דכתיב בנזיר (במדבר ו׳) וגלח את ראשו פתח אהל מועד, ומפרשינן לקרא הכי, וגלח את ראשו על זבח שכתוב בו פתח אהל מועד, דהיינו שלמים דכתיב בהו (ויקרא ג׳) ושחטו פתח אהל מועד:

שחטאת קודמת בכל מקום. לעולה ושלמים, ודין הוא שיגלח על הראשון. והלכה כרבי יהודה שמגלח על השלמים:

ח **ולא פירש.** אע״ג דכל הקרבנות צריך שיקראו להם הבעלים שם, הכא לא צריך, דמכי אמר אלו לנזירותי הוי כאילו קרא שם לכל אחד ואחד, דכבשה אינה ראויה אלא לחטאת, וכבש לעולה, ואיל לשלמים:

ומשלח תחת הדוד. שמבשלים בו זבח השלמים:

היה מגלח במדינה. בירושלים. ואע״ג דכתיב פתח אהל מועד, לאו דוקא, אלא ללמד שאינו מגלח עד שיהיה פתח אהל מועד פתוח:

לא היה משלח תחת הדוד. דכתיב (במדבר ו׳:י״ח) ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש, מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה, יצא זה שמחוסר לקיחה והבאה ונתינה תחת הדוד:

במה דברים אמורים. שבמקדש נוטל שער ומשלח תחת הדוד, בתגלחת טהרה:

אבל בתגלחת טומאה. אפילו גלח במקדש, אינו נוטל שער ומשלח תחת הדוד של אשם וחטאת העוף, דלא כתיב נתינת שער תחת הדוד אלא בנזיר טהור:

הכל משלחין. טהור במקדש ובמדינה, וטמא במקדש. חוץ מטמא שגלח במדינה, מפני ששערו נקבר. ופסק ההלכה, שאין משלח תחת הדוד אלא נזיר טהור שגלח פתח אהל מועד שנעשה כמצותו. ואם שילח תחת הדוד של חטאת, יצא. לא נאמר אשר תחת זבח השלמים, אלא למצוה:

ט **ואחר כר הותר הנזיר לשתות יין.** דכתיב (במדבר ו׳:כ׳) ואחר ישתה הנזיר יין, אחר המעשים כולם:

ר״ש אומר כו׳ כתיב הכא ואחר ישתה הנזיר יין, וכתיב התם (שם) אחר התגלחו את נזרו, מה להלן אחר מעשה יחידי, אף כאן אחר מעשה יחידי, הא למדת שכיון שנזרק עליו אחד מן הדמים מותר לשתות יין ולהטמא למתים. וכן הלכה:

י **ונמצא פסול.** כגון שנשפך דמו, או יצא או נטמא:

תגלחתו פסולה. הואיל ונפסל הזבח שגלח עליו, הוה ליה כגלחוהו לסטים דאמרינן לעיל לרבי אליעזר סותר שבעה ימים ולרבנן סותר שלשים יום:

וזבחיו לא עלו לו. שאר הזבחים שהקריב אחר תגלחתו הפסולה, לא עלו לו, דכיון דצריך לסתור עד שיגדל שערו, הוי כאילו הקריבן קודם זמנם:

על החטאת שלא לשמה. היינו על הזבח ונמצא פסול, דחטאת שלא לשמה פסולה. ואיידי דבעי למתני על העולה ועל השלמים פלוגתא דרבי שמעון ורבנן, תנא נמי על החטאת:

על העולה ועל השלמים שלא לשמן וכו׳ תגלחתו פסולה. דהואיל ולא עלו לשם חובת שלמי נזיר ועולת נזיר, הוי ליה כמגלח על עולת נדבה ושלמי נדבה. ורבי שמעון סבר דאם גלח על עולת נדבה ושלמי נדבה יצא. ואין הלכה כרבי שמעון:

אם גלח על שלשתן. אחר שהקריבו שלשתן:

ונמצא אחד מהן כשר. והשאר פסולים:

תגלחתו בשרה. לדברי הכל. דהא תנן ואם גלח על אחד משלשתן יצא:

יא **ר״א אומר סותר את הכל.** לא כל הימים קאמר, אלא סותר כל הקרבנות. ור״א לטעמיה דאמר שלא הותר הנזיר לשתות יין אלא אחר כל המעשים כולם, אחר הבאת כל הקרבנות, וכשנטמא קודם שהקריב כולם, הוי כאילו נטמא שחרית קודם שהקריב שום אחד מהם, והוי הקרבן שהקריב כאילו הביאו תוך מלאת:

וחכמים אומרים יביא שאר קרבנותיו ויטהר. פירוש, לכשיטהר. ואותו הזבח שהביא בטהרה לא יחזור ויביאנו. רבנן לטעמייהו דאמרי אחר מעשה יחידי מותר לשתות יין ומותר לגלח. הלכך קודם שנטמא היה ראוי לתגלחת ולא יסתור אותו זבח, אבל שאר הזבחים שהקריב משנטמא, ודאי סותר, דקרא קפיד שיהו קרבנות נזיר כולן בטהרה:

מרים התרמודית. מתרמוד היתה. והלכה כחכמים:

פרק ז

א **כהן גדול ונזיר אינן מיטמאין לקרוביהן.** כדכתיב בפרשת אמור ובפרשת נשא:

היו מהלכים בדרך. לאו דוקא בכהן גדול פליגי, דהוא הדין בכהן הדיוט נמי פליגי, דחד טעמא הוא:

ב **על המת.** אע״פ שאינו שלם אלא שיש בו רוב בנין שהם ב׳ שוקים וירך אחד, או רוב מנין האברים שהם קכ״ה אברים, אפילו אין בהם רובע קב מטמא באהל, ונזיר מגלח עליו. ואם אין במת לא רוב מנין ולא רוב בנין, אין הנזיר מגלח על אהלו עד שיהא בעצמות חצי קב:

ועל כזית נצל. מוהל היוצא מן המת כמין ליחה היוצאת מעיפוש הבשר:

מלא תרוד רקב. מלא כף מעפר רקבון של מת. ואין הרקבון מטמא אלא כשנקבר המת ערום בארון של שיש וכיוצא בו שאין שם רקבון אחר אלא מגופו של מת, ונקבר המת כולו שלם שלא נחסר ממנו אבר:

תרוד. כף גדולה שמחזקת מלא חפנים:

על השדרה. אפילו אין בה בשר כלל:

וכן על עצם הגולגולת. של הראש, אפילו אין בה בשר:

ועל אבר מן החי ועל אבר מן המת שיש עליהם בשר כראוי. כל שאילו היה האבר מחובר באדם חי היה יכול להעלות ארוכה ע״י אותו בשר הוא נקרא כראוי. והוא פחות מכזית:

ועל חצי קב עצמות. ואע״ג דרובע קב עצמות מטמא באהל, הלכה למשה מסיני שאין הנזיר מגלח אלא על חצי קב, וכן על חצי לוג דם. ואע״ג דרובע

דם מטמא באהל, אין הנזיר מגלח אלא על חצי לוג:

ועל עצם כשעורה על מגעו ועל משאו. אבל על אהלו לא, שאין עצם כשעורה מטמא באהל:

וסותר את הקודמים. כדכתיב (במדבר ו׳:י״ב) והימים הראשונים יפלו:

עד שיטהר. שיטבול ויעריב שמשו אחר שיזה שלישי ושביעי:

ג **אבל הסככות.** אילן שיש לו ענפים מובדלים זה מזה, ויש כזית מן המת תחת אחד מהן, ועבר הנזיר ואין ידוע אם עבר תחת הענף המאהיל על המת:

והפרעות. אבנים או עצים בולטים מן הכותל וטומאה תחת אחד מהם:

ובית הפרס. שדה שנחרש בה קבר עושה בית הפרס מאה אמה, שכך שיערו שהמחרישה מוליכה את העצם:

וארץ העמים. שגזרו חכמים טומאה על ארץ העמים:

גולל. כסוי הארון:

דופק. הארון עצמו שהכסוי דופק עליו:

ורביעית דם. אפילו על משאו ומגעו אין הנזיר מגלח:

ואהל ורובע עצמות. אם האהיל על רובע קב של עצמות המת, אינו מגלח, עד שיאהיל על חצי קב. אבל על מגע ומשא של רובע עצמות, מגלח, ואפילו הם נמוקים ולא נשאר בהם עצם כשעורה שלם:

וכלים הנוגעים במת, שהם מטמאים כמת עצמו. והנוגע בהם טמא טומאת שבעה:

וימי גמרו. ימי חלוטו של מצורע:

וימי ספרו. לאחר שנטהר מצרעתו, דכתיב (ויקרא י״ד:ח׳) וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים:

על אלו אין הנזיר מגלח. על כל הנך דמתניתין:

ומזה בשלישי ושביעי. הא לא קאי אימי ספרו ואימי גמרו, דלא שייך בהו הזאה ג׳ וז׳:

ואינו סותר את הקודמין ומתחיל ומונה מיד. כל אלה שאמרנו, אינן עולין לימי הנזירות ואין סותרין, אלא אחר שיזה ג׳ וז׳ ויטהר אם נטמא בטומאת מת, ואחר שישלים ימי גמרו וימי ספרו אם נצטרע, משלים נזירתו על מנין הימים שמנה קודם שנטמא, ואינו מביא קרבן טומאה:

באמת אמרו ימי הזב והזבה. כל ימי טומאתם וימי ספירתם שבעה נקיים:

וימי הסגרו של מצורע. שנאמר בו (שם ט״ז) והסגיר את הנגע שבעת ימים, עולין למנין ימי הנזירות, וא״צ לומר שאין סותרין את הקודמים:

ד **חייבין עליה על ביאת מקדש.** אם נטמא באותה טומאה ונכנס למקדש, או אכל קדשים קודם שטהר מטומאתו, חייבין עליה כרת אם היה מזיד, או קרבן עולה ויורד אם היה שוגג:

לא תהא זו קלה מן השרץ. דחייבין עליה על ביאת מקדש, כדכתיב בויקרא {ח׳} או בנבלת שרץ טמא. ומילתא דר״מ ליתא, שהרי מגע ומשא של עצם כשעורה שהוא קל שאינו מטמא באהל, הנזיר מגלח עליה כדתנן במתניתין, ורביעית דם שהיא חמורה שמטמא באהל אין הנזיר מגלח עליה:

אין דנין כאן ק״ו. שאין דנין ק״ו על דבר שהוא הלכה למשה מסיני, שעצם כשעורה אינו כתוב בתורה אלא הלכה היא, ואין דנין ק״ו מהלכה. והן הן דברי ר״א הן הן דברי ר׳ יהושע שאמר אלא כך אמרו הלכה:

פרק ח

א **שני נזירים שאמר להם אחד כו׳** והם שותקים, דאם הם מכחישין אינו נאמן, דעד אחד במקום שמכחישין אותו אינו נאמן. ומתניתין איירי כגון שזה העד לא היה עמהם, אלא אמר ראיתי מרחוק טומאה שנזרקה ביניכם, שאם היה העד אצלם במקומם הויא לה ספק טומאה ברה״ר, וספק טומאה בר״ה ספיקו טהור, דכל ספק טומאה מסוטה ילפינן לה דכתיב בה (במדבר ה׳:י״ג) ונסתרה והיא נטמאה, ואינן אלא היא והבועל, וספיקה טמא. וכל זמן שהם יותר משנים אפילו בתוך הבית ספיקו טהור, דהויא לה כספק טומאה ברה״ר, לכך צ״ל שלא היה העד בשעת ספק טומאה אצלם במקומם:

וסופרים ל׳ יום. וכגון ששניהם נדרו נזירות ביחד ונדרו סתם נזירות. וה״ה אם נדרו שניהם ביחד ופירשו נזירותם לזמן קצוב, שלאחר שהביאו קרבן טומאה וקרבן טהרה חוזרים ומונים הזמן הקצוב לנזירותם, ומפרישין קרבן טהרה:

וקרבן טומאה ספק. חטאת העוף הבא על הטומאה, ספק ואינה נאכלת:

אלא מביא חטאת עוף. לספק טומאות נזירות. ואשם אינו מביא, כרבנן דאמרי לעיל הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה:

נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאים. אם נזיר טהור הוא. דעולה ראשונה היתה חובה ועתה הוא מקריב חטאת ושלמים:

אבל הודו חכמים לבן זומא. ולא חששו על שמקריב קרבנותיו לחצאים. והלכה כבן זומא:

ב נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק. ספק אם נטמא במת וספק אם הוא מצורע מוחלט:

אוכל בקדשים אחר ששים יום. אבל קודם לכן לא, דספק מצורע הוא ועד שיביא כפרתו אסור לאכול בקדשים. אבל משום ספק נזיר טמא לא מתסר לאכול בקדשים, דלא מקרי מחוסר כפרה שאסור לאכול בקדשים אלא מי שטומאה יוצאה עליו מגופו. כיצד, נזר שלשים יום. וביום הראשון אירע לו ספק טומאת מת וספק צרעת, מזה ושונה וטובל ונטהר מטומאת מת כאילו בא לגלח כדין נזיר טמא או כדין מצורע שנתרפא, ואינו יכול לגלח עד שלשים יום מיום שנזר, שמא נזיר טהור הוא ואסור לגלח עד מלאת ימי נזרו ועד שיביא קרבנותיו, ולאחר שלשים יום מגלח, ספק תגלחת מצורע ספק תגלחת טומאה של נזיר וספק תגלחת טהרה. ומביא שתי ציפורים כדין תגלחת חלוטו של מצורע, וחטאת העוף הבאה על הספק משום ספק נזיר טמא, ועולת בהמה משום ספק נזיר טהור. ואע״פ שאינו מביא שאר קרבנות של תגלחת טהרה, הא אמרינן אם גלח על אחת משלשתן יצא. ומתנה עליה שאם אינו נזיר טהור שתהא עולת נדבה. ודין מצורע מוחלט שצריך שני תגלחות, אחת לאחר גמר חלוטו כשנרפא מצרעתו, ואחת לאחר ימי ספרו לאחר שספר שבעה מן התגלחת הראשונה, כדכתיב (ויקרא י״ד:ט׳) והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו, וזה שהוא ספק נזיר אינו יכול לגלח, הלכך צריך להמתין ל׳ יום של ספק נזירות טהרה ומגלח תגלחת של ספק ימי ספרו של מצורע וספק נזירות טהרה, ומביא עולת בהמה של ספק נזירות כדי לגלח על הקרבנות ומתנה עליה, ולמחרת יום תגלחתו מביא קרבן מצורע כדי להתירו בקדשים. ומביא חטאת עוף, שחטאת בהמה אינה באה על הספק. ואינו מביא אשם, שהאשם אינו מעכב מלאכול בקדשים. ונמצא שלאחר ס׳ יום אוכל בקדשים שאז מביא כפרתו על ספק חלוטו. ועדיין הוא אסור לשתות יין וליטמא למתים דשמא מוחלט היה, ותגלחת מצורע אינו עולה לא לתגלחת נזיר טהור ולא לתגלחת נזיר טמא, וטעון עוד שתי תגלחות, אחד לנזיר טמא ואחת לנזיר טהור, ואם מצורע מוחלט היה, כל מה שמנה לימי נזירתו אין עולין לו, שימי חלוטו וימי ספירו אין עולין לו, וצריך למנות עוד ל׳ יום ולאחר ל׳ יום מגלח ספק נזיר טמא ספק נזיר טהור, ומביא חטאת העוף בספק נזיר טמא. ועולת בהמה בספק נזיר טהור כדי לגלח על הקרבן, ומתנה עליה. ועדיין אסור לשתות יין וליטמא למתים, דשמא מצורע מוחלט היה, ולפיכך השתי תגלחות הראשונות לא עלו לו לשם נזירות, לא של טומאה ולא של טהרה, ושמא נזיר טמא היה ותגלחת השלישית תגלחת של טומאה היא, לפיכך צריך למנות עוד שלשים יום של נזירות טהרה, ומביא קרבן נזיר טהור, ומתנה, ואח״כ מותר לשתות יין ולהטמא למתים. וכן אם נדר נזירות שנה ואירע לו בראש שנתו ספק טומאת מת וספק צרעת, מונה שנה ומגלח תגלחת של ספק טומאה וספק טהרה וספק צרעת, ומונה שנה שניה ומגלח ומביא כפרתו ואוכל בקדשים, ומונה עוד ב׳ שנים קודם שישתה יין ויטמא למתים:

פרק ט

א הגוים אין להם נזירות. אף על גב דגוים מקריבין נדרים ונדבות כישראל, אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזירות ומותר לשתות יין וליטמא למתים, דכתיב בריש פרשת נזיר (במדבר ו׳) דבר אל בני ישראל, בני ישראל נודרים בנזיר ואין גוים נודרים בנזיר:

שהוא כופה את עבדו. כופהו לשתות יין ולהטמא למתים בעל כרחו:

ואינו כופה את אשתו. בעל כרחה. ובשאר נדרים שיש בהם עינוי נפש או בטול מלאכה, אין הרב צריך לכוף את העבד אלא הם בטלים מאליהם, דכתיב (שם ל׳) לאסור אסר על נפשו, מי שנפשו קנויה לו, יצא עבד שאין נפשו קנויה לו. וכן השבועות כולם שנשבע העבד בין שיש בהם עינוי נפש בין שאין בהם עינוי נפש, אין רבו צריך לכופו, שמאליהם בטלים, שהרי אין לו רשות לעצמו. אבל נדרים שאין בהם עינוי נפש ואין בהם ביטול מלאכה לרבו, חייב העבד לקיימם ואין רבו יכול לכופו עליהם לבטלם:

מיפר נדרי אשתו ואינו מיפר נדרי עבדו. שאם נתרצה בנדר שנדרה אשתו אחר שהפר לה ורוצה שתקיימנו אינה חייבת לקיימו אחר שהפר לה פעם א׳. ואם כפה את עבדו לעבור על נדרו ורצה אח״כ בקיומו חייב העבד לקיימו:

הפר לעבדו יצא לחירות משלים נזירותו. לאו דוקא הפר אלא אם כפה את עבדו לשתות יין ולהטמא למתים ואח״כ יצא העבד לחירות, חייב העבד להשלים נזירותו אחר שיצא לחירות. ורמב״ם פירש הפר לעבדו יצא לחירות, שהאומר לעבדו מופר לך, פקע זכות האדון ממנו ויצא העבד לחירות בשביל כן וצריך שישלים נזירותו. ולבי מהסס בפי׳ זה:

עבר מכנגד פניו. שברח מרבו אחר שנדר בנזיר:

ר״מ אומר לא ישתה. יין כדי שיצטער וישוב לרבו שיכפהו לעבור על נדרו ויהיה מותר לשתות יין:

ור׳ יוסי אומר ישתה. שלא יחלה וימות. שהרי עתיד הוא לשוב לרבו שיבקש רבו אחריו ויחזירנו, ונמצא כאילו הוא ברשות רבו:

ב נזיר שגלח. שהביא קרבנותיו וגילח עליהן ואח״כ נודע לו שנטמא בימי נזירותו:

אם טומאה ידועה. טומאה שאפשר שהיתה ידועה, כגון שאינה קבר התהום:

סותר. וחוזר ומונה נזירות אחרת:

ואם טומאת התהום אינו סותר. אם נודע לו שבמקום שעבר היתה טומאת התהום והיא טומאה שאין אחד מכירה אפילו בסוף העולם, אע״פ שודאי טמא היה אינו סותר, דהלכה היא כך בנזיר:

אם עד שלא גלח. תגלחת טהרה, אע״פ שכבר הביא קרבנותיו. הואיל ונודע לו קודם הגילוח:

בין כך ובין כך. בין טומאה ידועה בין טומאת התהום, סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום אינה סותרת, היינו דוקא אחר גלוח של טהרה:

כיצד. דין טומאת התהום:

ירד לטבול במערה. שהיה טמא טומאת שרץ או טומאה אחרת כיוצא בה שאינה של מת, וירד לטבול מטומאתו, ונמצא כזית מן המת צף על פני המים ספק נטמא בו או לא נטמא, טמא. והא דקיימא לן ספק טומאה צפה על פני המים טהור, הני מילי בטומאת שרץ, אבל בטומאת מת, טמא. ואם נודע לו ספק זה אף אחר שגלח, טמא, דהיינו טומאה ידועה, הואיל והיתה במקום שאפשר שיראוה בני אדם. והאי דנקט ירד לטבול, רבותא קמ״ל, דאע״ג דהטובל מטומאה לטהרה נזהר מכל דבר המטמא, אפ״ה טמא:

נמצא משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא. אם נודע לו אחר שגלח, טהור ואינו סותר, דהיינו טומאת התהום, שהיתה במקום שלא היתה ידועה לשום אדם:

ירד להקר טהור. אע״פ שירד להקר ולהצטנן ולא ירד לטבול כדי שיהיה נזהר מטומאה, אפ״ה טהור אם לא היה טמא מת. אבל אם ירד ליטהר מטומאת מת וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו, או טמא מת שטבל ואח״כ קבל עליו נזירות, טמא וסותר, שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור:

שרגלים לדבר. כלומר טעם ועיקר יש לדבר לומר דלא גמירי הלכתא לטומאת התהום שהיא טהורה בנזיר אלא כשהיה הנזיר בחזקת טהור ולא כשהיה בחזקת טמא:

ג המוצא מת מתחלה. שלא היה ידוע שהיה שם קבר. והיינו דאמרינן בגמרא המוצא ולא שהיה מצוי. ועוד דייקינן מלישנא דמתניתין מת ולא שהיה הרוג:

מושכב. ולא שהיה יושב:

כדרכו. ולא שהיה ראשו מונח בין ירכותיו. דכל הני חיישינן להו שמא גוים הם, שאין דרכן של ישראל לקבור מתיהן כך:

נוטלו ואת תפושתו. מותר לפנותו משם ולקברו במקום אחר, וצריך שיטול מן העפר של הקבר עמו כדי תפישה, שהוא כל העפר תיחוח שתחתיו. וחופר בקרקע בתולה ג׳ אצבעות. דכתיב (בראשית מ״ז:ל׳) ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם, שאין צריך לומר ממצרים, אלא הכי קאמר מעפר של מצרים טול עמי:

מצא שלשה אם יש בין זה לזה מד׳ אמות עד שמונה. כלומר מקבר ראשון עד שלישי אין פחות מארבע אמות ולא יותר משמונה:

הרי זה שכונת קברות. וניכר שלשם קבורה נתנום שם ואסור לפנותם. ואפילו מת אחד אם ניכר שלשם קבורה נתון שם אסור לפנותו. אלא שבאחד או בשנים אנו תולין שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם. אבל בג׳ מוכח שזה מקום מיוחד לקברות. ואורך המערה דרכה להיות ששה ורחבה ארבעה ואלכסונה עודף שתי אמות דהיינו שמונה. להכי תנן מארבע עד שמונה. כמלוא מטה וקובריה לא גרסינן לה הכא:

ובודק הימנו ולהלן עשרים אמה. שהמערה ארבע אמות על שש, והחצר שהמערות פתוחין לו מכאן ומכאן שש על שש, דהכי סבירא להו לרבנן בפרק המוכר פירות (בבא בתרא קב:), נמצא אורך שתי מערות וחצר שביניהן י״ח אמות. ולפי שפעמים בודק מערה אחת באלכסונה והאלכסון של מערה אחת עודף ב׳ אמות בקירוב, נמצאו כ׳ אמות, שמונה דמערה ראשונה באלכסונה, ושש דחצר שבין שתי המערות ושש דמערה שניה. דחד אלכסון אמרינן, תרי אלכסוני לא אמרינן, והיינו דקתני עשרים. ועוד צריך לבדוק מלמעלה ומלמטה כ׳ אמה, דהיינו ארבעים אמה, דשמא זו היא מערה שבמזרח החצר ויש עדיין אחרת כנגדה במערב החצר. אי נמי, זו היא שבמערב החצר ויש עדיין אחרת במזרח החצר:

מצא אחד בסוף עשרים בודק הימנו ולהלן כ׳ אמה. דמי יימר דמבית הקברות הויא ההיא מערה, שמא קבר אחר הוא וחצר אחרת של אדם אחר וצריך

לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל דכמו שיש שם קבר כמו כן יש אחרים:

שרגלים לדבר. שזו השדה עשויה לקברים והיו בה גם מערות אחרות. ומשום רגלים לדבר תני כל הני משניות הכא:

ד **כל ספק נגעים בתחלה טהור.** כגון שנים שבאו אצל כהן, בזה בהרת כגריס ובזה בהרת כסלע, ובסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע, ואין ידוע באיזה מהן פשה, שניהן טהורין, ואע״ג דודאי א׳ מהן טמא:

משנזקק לטומאה ספיקו טמא. כגון שנים שבאו אצל כהן, בזה בהרת כגריס ובזה כסלע, ובסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד, חזרו להיות כסלע. אע״פ שהאחד מהם ודאי טהור שכבר הלך הפשיון, שניהם טמאים, כיון שנזקקו לטומאה. עד שיחזרו לכגריס:

בשבעה דרכים בודקין את הזב. שאם ראה מחמת אונס, טהור, דדרשינן זב מבשרו, ולא מחמת אנסו:

עד שלא נזקק לטומאה. דהיינו כשרואה ראיה שניה שבה נעשה זב גמור לטמא משכב ומושב. אבל ראיה ראשונה מטמאה באונס טומאת ערב כדין בעל קרי, ומצטרפת עם השניה אפילו היתה באונס:

במאכל. אם אכל דברים המביאים לידי זיבה, כגון בשר שמן חלב וגבינה ביצים יין ישן:

ובמשתה. ברבוי שתיה:

במשא. כבד שנשא:

במראה. ראה אשה אפילו לא הרהר:

ובהרהור. אע״פ שלא ראה. אם אירע לו אחד מאלו השבעה קודם שראה ראיה שניה, אינו נעשה זב, והטפה אינה מטמאה במשא:

משנזקק לטומאה. שראה ראיה שניה שלא באונס:

אין בודקין אותו. ואף אם ראה שלישית באונס נעשה זב לקרבן:

וספיקו ושכבת זרעו טמאים. ספיקו מחמת שכבת זרעו. כגון אם ראה שכבת זרע תחלה וטיפת זיבה הבאה אחר כך אינה מטמאה שהרואה קרי אינו מיטמא בזיבה מעת לעת. ועד שלא נזקק לטומאה הקרי מטהר את הזיבה משום דהוי אונס. ולאחר שנזקק לטומאה אין הקרי מטהר את הזיבה שאין תולין שמחמת הקרי באה הזיבה:

שרגלים לדבר. שאין אותה ראיה מחמת אונס כיון שכבר נעשה זב:

ר״נ פוטר שרגלים לדבר. שלא מחמת מכה מת, כיון שהקל ממה שהיה. ואין הלכה כרבי נחמיה:

ה **נזיר היה שמואל.** והאומר הריני כשמואל, או כבן אלקנה, או כמי ששיסף אגג בגלגל הוי נזיר לדברי ר׳ נהוראי. וכן הלכה:

אין מורא אלא של בשר ודם. שלא תהא מרות ואימת אדם עליו: